

STPŽP

V+VI+VII+VIII+IX+X+XI+XII

Posamezna števil. Din 2.—

List izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu

Naročnina letno 30 Din

Uredništvo in uprava:

Ljubljana,
Miklošičeva 5
Uradne ure od 11—12 dop.
Ček. r. Straža,
Ljublj. 16.790

Štev. 5.

Ljubljana, 1. decembra 1935

Leto II.

Najlepša Žena

(8. decembra 1935)

Najlepša Žena, čuj naš klic,
ki z globin bolesti in ponižanj se izvija.
Na sredi krikov, snovnosti in zlá,
na sredi dvomov polnega morjá
smo zašli daleč proč od dobrega Boga.

Nič zvezd nam ni nebo v upanju namerilo.
V razdaljah mrzlih k tlom tišči nam dušo
praznosti, obupa in prevar nasičeno življenje.
V polnočnih urah je strašno
na poti daljni, ki v temó
je nerazrešeno razlita:
Pomagaj Ti nam Žena, Mati, Čudovita!

Madona, črnih dni tesná bližina,
nemirnih src boleštna misel ostro gloda

in nas tišči kot vseh demonov neomajna sila:
da ni nikjer ne poti, ne širokega izhoda.
O Žena vélika! Da bi ne zlomil v temi val
slabotnega krmila,
da bi se vesla naših sil v valovih ne zlomila.

Najlepša Žena, lučko usmiljenja omaganim prižgi
in svetí v zarje jutranje in v nove vere polne dni!
In Sina, ki si ga za nas povišana, spočela,
nam pozabljenim odkrij, da bomo spet Njega molili.
Čuj Mati lepa, mladih dni prinesi sladke sladke
spet utehe;
in s Sinom svojim nam, Brezmadežna, odpusti
madeže in grehe.

Lojze Jože Žabkar.

Žena in žene

Kristus je odvezel človeštvu z ramen težko breme. Plačal je dolg, ki je od Adama sem zahteval zadoščenja. Občutek zadolženosti nam spričujejo daritve. A tudi daritve človeškega življenja niso mogle zadostiti. Zadostil je božji Sin v krvavi daritvi.

Pri daritvi pa je sodelovala Žena, ki je teža izvirnega greha ni zadela. Čista, brez madeža spočeta je smela sodelovati pri sveti daritvi Marija, Devica in Mati.

Marija Devica. Ostro nasprotje obrazu tedanjega časa. Ne zaverovanost v svet in v sebe, ne težnje po uživanju, ne služba strastem, ne duševna resigniranost skeptikov in napačni eklekticizem, ampak zaupanje v Boga, odpoved nerednim težnjam, obvladaje strasti in poželenja, trdna vera, neomajna, gore prestavljajoča in svoboda duha.

Marija Mati. Mati — simbol ljubezni in trpljenja, ljubezni do otroka, za katerega žrtvuje vse, tudi sebe samo, kateri na ljubo se odpove vsemu egoizmu, vsaki misli nase tudi v malenkostih. Pri Mariji, sodelavki pri božjem odrešilnem načrtu, se je materinska ljubezen razširila v ljubezen do vsega trpečega, revnega, v zmotah blodečega in po odrešenju hrepenečega človeštva, ki je dobila zunanega izraza pod križem z besedami: »Sin, glej tvoja Mati!«

Danes je položaj v mnogočem podoben razme-

ram ob Kristusovem času. Duhovna zmeda takrat in sedaj, suženjstvo prav tako, le še v večji meri. Včasih so poznali suznje, podložne temu in temu gospodarju, danes smo suznji celega kapitalističnega sistema, danes smo suznji javnega mnenja. Posedujoči proglašajo epikurujstvo, indiferentizem je utisnil podlago za vse mogoče eklekticizme: iz vseh ver ali vsaj iz vseh krščanskih napraviti po kompromisu eno: Krščanska etična načela spojití z gospodarskimi sistemi kapitalizma in marksizma. Moralno življenje pod vplivom velemest in kulturnega boljševizma pada, zahteva po legalizaciji odprave plodu vzbujajo simpatije že celo pri nekaterih damah, ki hočejo biti katoliške. Gospodarsko stisko in razrvanost gmotnih razmer spremljata vedno večja duhovna in moralna kriza. In klice po uživanju bolj in bolj preglasuje drugi: »Rosite nebesa od zgoraj, in oblaki naj deže pravičnega; odpri se zemlja in poženi Zveličarja« (Iz 45, 8), poženi odrešenika, kogarkoli, samo da nas reši neznanega stanja.

Judje še pričakujejo Mesija. Mi pa vemo, da je Mesija že prišel, da je Kristus že odrešil človeštvo, da pa rešuje še mene in tebe in vsakogar. In pri tem odrešilnem delu današnjega človeštva je ženi prihranjenega mnogo dela. Kajti težišče današnjega dela ni v teoretiziranju (s tem pa seveda ne podcenjujemo teorije, ki je in mora biti osnova vsa-

UNIVERZA

Občni zbor DSFF (23. nov. 1935). Občni zbori DSFF so si postali zadnja leta tako izelo podobni, da je skoraj težko kaj novega o njih poročati. Edina večja zanimivost letošnjega je ta, da smo bili letos bolj skromni in samo z dvema listama zadovoljni, dočim smo bili druga leta vajeni vsaj treh. Šepetalo se je, da je prišlo do nekakega soglasja; in soglasje je rodilo koalicijo, koalicija pa strokovnost. Poročila starega odbora so skušala prikazati delo v pretekli poslovni dobi in so bila kratka. Sicer pa leži teža naših občnih zborov pred vsem na samostojnih predlogih in slučajnostih. In tako so tudi letos obsuli novi odbor s kopico samostojnih predlogov in zahtev: o nastavitvah, o ocenjevanju človeka po zmožnostih in ne po spolu, o ustanovitvi stolice za slovensko zgodovino, o stolici za etnografijo, o iskanju lokala za seje in sestanke, o slovenščini in njenih pravicah v uradih in javnosti, o zahtevi po amnestiji vseh političnih kaznjencev itd., tako da je upravičeno podvomil nek tovariš, če bo mogoče vse to spravit v tek, zlasti še, ko je od lanskega leta precej ostalo. Govorilo se je tudi o strokovnosti nekaterih predlogov; in dvigali so se v obrambo stari, v borbah in govorih preizkušeni boreci in utemeljevali tako potrebo kot strokovnost. K temu predlogu bi si upali — samo mimogrede — staviti novemu tov. predsedniku sledeč predlog: Ker se že na vsakem občnem zboru govori o političnih kaznjencih, naj vendar odkod dobi do prihodnjega občnega zbora seznam vseh onih tovarišev, političnih kaznjencev z navedbo, ali so zaprti radi svetovnega nazora ali radi kake protizakonite akcije. Prepričani smo, da si žele vsi tovariši točnih informacij o tem in tudi on sam naj bo prepričan, da bodo potem debate vse bolj stvarne, pa tudi kratke! — Seveda tudi letos ni manjkalo oficijelne pozdravne brzjavke, poslana kje v Beogradu ali morda kje drugje zborujočim akademikom, o katerih pa nihče nič točnega ne ve, oziroma povedati noče. —

Pri volitvah je dobila lista katoliških slovenskih akademikov, organiziranih v Akademski zvezi 105 glasov, druga — pobratimska pa 139.

Občni zbor Društva slušateljev juridične fakultete se je vršil v soboto, dne 16. novembra v zbornični dvorani na univerzi. Od 342 v DSJF vpisanih slušateljev se ga je udeležilo 253. Iz poročil starega odbora je razvidno, da je ta odbor razvijal precejšnjo aktivnost in je dokaj vestno izvršil svojo nalogo. Dosedanji predsednik je v svojem poročilu poudaril, da so ga pri delu v društvu vodili le strokovni interesi. Petnajstletnici društvenega delovanja se je odbor oddolžil s kratkim referatom tov. Peterlina. Pri volitvah so bile vložene tri liste, ki so jih vložili zastopniki treh struj, ki obstojajo na univerzi. Lista nacionalnih akademikov z nosilcem Orožnom je dobila 108 glasov, lista Akademске zveze z nosilcem Jenkom je dobila 104 glasove, lista levičarskih akademikov z nosilcem Briškim pa 41 glasov. Nato je bila prečitana in sprejeta kopiea samostojnih predlogov, ki so deloma izvršljivi, deloma neizvršljivi. Levičarski skupini je že v krvi, da hoče vzbuditi na občnih zborih videz delavnosti na ta način, da natovori odbor s kopico po večini neizpeljivih predlogov. Še besedo o kompromisni listi. Levičarski akademiki so predlagali, naj se sestavi »strokovno« kompromisna lista zastopnikov vseh struj. So že vedeli, kakaj. Ostali skupini sta kompromis odbili. Popolnoma neupravičeno je kasneje napadel zastopnika ostalih struj, ki sta kompromis odbila, tov. Krivic, ker si »strokovnost«, kakršno je obljubljal, lahko predstavljamo na podoben način, kakor se je zgodilo pred par tedni, ko je obljubil s častno besedo, da ob neki priložnosti na univerzi ne bo žalil svetovnega nazora drugih tovarišev, pa je častno besedo pred vsemi prekršil.

Občni zbor Akademске zveze, matice slovenskih kat. akademskih organizacij v Ljubljani, se je vršil v sredo, 20. nov. v dvorani Akademskega doma. Po otvoritvi je tov. Lojze Ilija v izčrpnem in zelo duhovitem referatu podal verno sliko, kako je bil slovenski narod v vsej zgodovini, od takrat, ko je bil prenovljen v krščanstvu pa do danes znal ceniti vrednote krščanstva in je bil vedno globoko povezan s katoliško Cerkvijo. Od začetka pa do danes so se razmere v marsičem spremenile, katoliški duh pa je vedno ostal in jih sproti oblikoval. Končal je s pozivom, da mora isti duh nastopiti proti danes vladajočemu protikrščanskemu javnemu mnenju in ga po svoje oblikovati. — Sledila so poročila odbornikov. Iz poročila dosedanjega predsednika AZ tov. Poštuvana je razvidno veliko delo, ki ga je vršila AZ na univerzi in izven nje. Naj zadostuje, da omenim le delo za evharistični tečaj za akademike, dela za in ob evharističnem kongresu, različne akcije na univerzi, deputacijo v Belgrad, predavanja itd. Akademška zveza, oziroma njen odbor, je zastopal vedno in povsod ravno in dosledno linijo po katoliških načelih. — Pri volitvah je bila izvoljena lista z nosilcem tov. Janezom Erjavcem. Po volitvah se je razvila debata o nadaljnjem delu.

kega dela in akcije), ampak v praktičnem delu, v reševanju konkretnih problemov v življenju posameznika.

Seksualno vprašanje postaja iz dneva v dan bolj pereče. Spolno življenje pred zakonom in izven njega, omejevanje porodov, legalizacija splava in uporabe preventivnih sredstev, to so vprašanja, ki jih je katoliška morala že davno načelno rešila, kar pa mora tudi moderna katoliška žena v svojem življenju udeležiti. Tu ne gre za modernost, ne za kulturno zaostalost, tu gre za moralna vprašanja, za bodočnost slovenskega naroda in za preizkušnjo slovenske katoliške žene.

Gospodarska kriza stiska človeštvo. Ali ni ka-

toliška žena naravnost klicana na delo, da blaži udarce življenjske borbe, da dobrote deli z ljubečo roko? In še, da zdravi duhovne rane, zagrenjenost in obup? Da se kot mati žrtvuje za svojo družino in svoje najbližje okolje?

Nov družabni red, ki bo pravičnejši, bo porojen samo iz trpljenja in žrtev mož in žena, ki ne bodo povpraševali za delom, ker ga bodo videli sami, ki pa tudi ne bodo povpraševali za plačilom. Kristus in Marija sta zaslužila odrešenje s trpljenjem, ista naloga čaka tudi nas.

Zena je pomagala pri odrešenju.

Tudi žene ne smejo odreči svoje pomoči.

Naša beseda

»Akademski glas« vztrajno napada nas kot »majhno skupino ljudi«, kot »majhno skupino fanatikov«, kot »osamljeno skupino prenapetežev«, univ. prof dr. L. Ehrlicha pa kot »vodja in duševnega očeta te skupine«, kot »mentorja tega zagriženega dela« itd. itd.

Poudarjamo, da se je takih in podobnih izrazov prvo posluževalo tajno komunistično glasilo »Rdeči signali«; kako so prešli v javna glasila, nam ni znano.

Izjavljamo, da gledamo v osebi g. prof. Lamberta Ehrlicha zastopnika Cerkve pri katoliškem akademskem dijaštvu in da je to razmerje popolnoma naša interna zadeva.

Zahtevamo, da v to razmerje nihče ne vtika svojih prstov in da g. prof. Ehrlicha v tej lastnosti nihče ne blati. Vsakdo naj se zaveda, da je to prepodlo sredstvo, da bi nas moglo razdvojiti.

Konzorcij »Straže v viharju«.

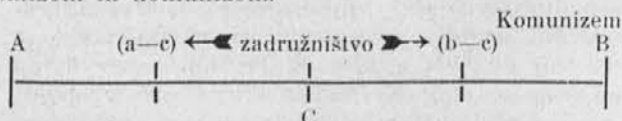
Pot in cilj zadružništva

Gospodarska zgodovina nam kaže, kako so nastajali in se stoletja in stoletja razvijali različni gospodarski sistemi. Tudi kapitalizem ima svoje kali že daleč v zgodovini in prav tako različni socialno-reformatorski poskusi.

Najvažnejše orožje nižjih slojev proti modernemu kapitalizmu pa je postalo zadružništvo, zlasti potem, ko se je razširilo v svetovno gibanje organizirane samopomoči. Oprijeli so se ga vsi »ponižani in razžaljeni«, ki jih je kapitalizem gnal v smrt. Pomena zadružnega gibanja so se zavedale tudi politične struje, zlasti one z zadružništvu sorodnimi socialno-reformatorskimi cilji. Nekateri socialisti so modificirali svoj program v smislu zadružnih načel ter postali iz prvotnih načelnih nasprotnikov njegovi največji poborniki. (Prim. socialna demokracija, zlasti v Nemčiji).

Zadružni duh je vplival tudi na nekatere kapitaliste, da so ali zboljšali delovne pogoje, ali pa celo spremenili svoje — prej kapitalistične institucije — v zadružno-gospodarske. Nastal je takozvani »partnership«, razširjen posebno v Angliji.

Zadružništvo lahko postavimo v sredo med oba odpadnika od primarne zadružne misli: med kapitalizem in komunizem.

(a-c): poskusi pozadruženja kapitalističnih podjetij;

(b-c): one »zadružne« institucije, ki se oddaljujejo od osnovnih zadružnih načel (prim. današnja ruska komunistična zadruga, ki je z ozirom na osnovna načela ne moremo šteti za pravo zadrugo, ker je prisilnega značaja).

Zadružništvo naj bi na eni strani vodilo gospodarsko in družabno življenje v novo — nekapitalistično ureditev, toda ne z revolucijo, temveč z evolucijo; zato polagajo vsi zadružni ideologi toliko važnosti tudi na moralno vzgojo članov — na drugi strani pa naj bi zadruga vplivala pomirjevalno na trenje med družabnimi razredi: v zadrugi so vsi člani enaki; vsakdo je le član zadruge, ima svoje pravice pa tudi dolžnosti. V tem tiči bistvena razlika med zadružništvom in socializmom.

Ali pa je zadružništvo res zmožno ustavljeti se prodiranju kapitalizma in pripeljati človeštvo v nov družabni in gospodarski red, ki ne bo kapitalističen? Odgovoriti moramo vsekakor pritrdilno, seveda z nekaterimi pridržki:

1. Kot pri drugih gibanjih je tudi tu uspeh odvisen od zadružnih voditeljev, od njihovih zmognosti in ljubezni do dela;

2. pa tudi od množice — članov, kako sprejmejo zadružna načela, kako in v koliki meri jih skušajo udeležiti v življenju.

Tudi zadružna zgodovina vsebuje mnogo neuspelih poskusov združiti ljudi v organizirano samopomoč.

Osnova zadružnega gibanja pa so njegova načela, njegova ideologija. Poglejmo slovensko zadružništvo: kakšno ideološko podlago so mu dali njegovi ustanovitelji.

Vošnjak je sprejel Schulze-Delischeva načela ter jim dodal nekatera načela Raiffeisenovih zadrug in ustvaril svoj tip za srednji stan.

Krekovo delo pa je šlo v dvojno smer: kmetsko in delavsko zadružništvo. Za kmetsko zadružništvo je sprejel Raiffeisenova, za delavstvo pa načela pionirjev angleškega konzumnega zadružništva.

Znanstveno podlago Krekovemu delu so tvorile njegove »Črne bukve kmetskega stanu« (1895) in »Socializem«, poleg drugega drobnega dela, raztresenega po časopisih.

Vsak zadružni voditelj postavi z ideološko podlago zadružnega gibanja tudi določene gospodarske in socialnopolitične cilje. Če znanstveno raziskujemo zadružno gibanje v celoti, moramo pri študiju zadružništva v boju za dosego gospodarskih in socialnih političnih ciljev predvsem:

1. dognati te cilje;
2. jih analizirati;
3. preizkusiti njihovo veljavnost do posameznih zadružnih panog;
4. določiti, kako so se za te cilje borile zadruge in njihove zveze.

Zadružništvo dela za te cilje posredno in neposredno. Posredno — s svojim poslovanjem, neposredno pa z raznimi zadružnimi ustanovami za svoje člane, z zadružnim tiskom in vplivanjem na javno življenje. (Dalje.)

Stražarke

Prvič se oglašamo katoliške visokošolke v »Straži v viharju«. Je to nova etapa našega gibanja. V našem načrtu je namreč, da odslej ne bomo več molčale. S tovariši nas veže poklic in nazor, vendar pa ima oboje za nas drugačen pomen kakor za tovariše. Akademski poklic nam še ni tako priznan kot tovarišem. Pokazati pa moramo, da smo mu kos tudi do podrobnosti. S tovariši nas veže ka-

toliški svetovni nazor. Naša narava ga oblikuje na svojski način, zato je potrebno, da tudi me pišemo in povemo, kaj mislimo in hočemo. Naše mišljenje ni splošno; so tovarišice, ki mislijo drugače in tudi povsem drugače. Hočemo in moramo jih pridobiti za katoliško miselnost. Ta naloga ni niti majhna niti kratkotrajna. Vršiti jo hočemo na sebi in okrog sebe.

Kaj hočemo

Problem študirajoče ženske mladine je problem, ki proži vrsto stranskih, a nič manj važnih problemov in je za današnji čas osrednje važnosti. Usodno utegne biti dejstvo, da celo danes, ko se je boj med svetovnonazornimi gledanji zaostрил do skrajnosti, nimamo še enotnega kriterija in enotnega gledanja na te probleme. Saj imamo že žensko inteligenco, ki mora zavzeti do vseh teh vprašanj neko določeno stališče.

Če pustimo problem študiranja ženske mladine ob strani, je pa gotovo treba jasnosti v vprašanjih, ob katera zadevamo vsak dan.

Če danes ženska mladina študira na najvišjem kulturnem zavodu, in če zavzema v življenju najvišja mesta v inteligenčnih poklicih, je zlasti nujna zahteva, da postane v akademskih letih zares inteligentna. To se pravi: Studij na univerzi naj ji ne daje zgolj strokovne naobrazbe, temveč naj ji vlije predvsem duha.

Žensko duševnost označujemo navadno kot prvenstveno bližjo čustveni sferi doživljanja. Zlasti za religiozno doživljanje je dekle že po svoji duševni strukturi zelo dovzetna. Vendar kljub vsej njeni religioznosti, ki je del njenega življenja, ne pomeni danes ženska mladina nobenega zidu pred

navalom modernih zmot, kaj šele, da bi tvorila močno katoliško vrsto. Naša ženska mladina je torej predvsem čustveno religiozna. Čustvo je pa labilno in ni dovolj močan temelj, na katerem bi mogla dekletova vera in njen svetovni nazor trdno stati, niti ni zadostna obramba proti tokovom zablod. Današnji ženski mladini je potrebna zlasti odločnost, ki izvira iz jasnih osnov krščanstva. Le v taki načelnosti je rešitev vseh aktualnih problemov, ki tičejo našo študirajočo žensko mladino. Duha, ki bi bil za to potreben, ji ne daje niti današnja srednja šola, niti univerza.

Zato je dolžnost vsake akademičarke, da se v tem pravcu izobrazuje. Študira naj privatno ali naj se udeležuje različnih sestankov in zborovanj, kjer se oblikuje katoliška miselnost. Brez te duhovne orientacije bi svojega prepričanja ne mogla braniti pred ugovori. In to je ono, kar nam danes študentkam najbolj manjka. Inteligentke naj bomo, pa se za svoj svetovni nazor vse premalo brigamo.

Zato hočemo visokošolke stremeti po oni duhovnosti, ki nam prvič pogloblja našo religioznost, drugič daje pravo gledanje pojavov današnjega časa ter nas usposablja, da moremo tudi me kot inteligentke voditi boj proti zmotam časa in to zlasti v ženskih vprašanjih.

Ave, grafia plena

Kaj si rekel, Adam? »Žena, katero si mi podelil, mi je dala jabolko in jedel sem.«

Tako govori hudobija, s katero bolj pomnožuješ kot zmanjšuješ svoj greh. Modrost pa je vendar premagala hudobijo, ko je v svoji neskončni ljubezni našla priliko za odpustanje, katero ti je Bog hotel izvabiti s svojim prvim vprašanjem, pa je ni mogel. Ali ne vrača Žena za ženo, modra za nes pametno, ponižna za prevzetno? Žena ti mesto smrtonosnega sadu nudi Sad življenja, mesto onega

grenkega strupa rodi sladki sad večne sreče? — Spremeni torej svoje krivične obtožbe v zahvalo in reci: »Gospod, žena, katero si mi podelil, mi je dala Sad, katerega sem jedel in okusil sladkost slajšo od medu, kajti s tem Sadom si me poživil.«

Glej, zato je bil angel poslan k Mariji. O časti in vse hvale vredna Devica! Žena, vrednejša občudovanja od vseh žena! Ti si popravila greh staršev, ti si posredovala življenje vsemu človeškemu rodu!

Žene, ki so razumele ženo...

(Ob uršulinskem jubileju.)

Razvoj časa in razmer je polagoma ženi ugledil pot do izobrazbe. Nam, ki smo tako zelo otroci svoje dobe, se to zdi naša naravna pravica. In vendar se je moralo kolo časa močno zasukati od tedaj, ko je bila višja izobrazba delež privilegiranih stanov do danes, ko ima dekle vsakega stanu do nje odprta vrata.

Med prvimi, če ne prav prva, ki se je začela truditi, da postane izobrazba možna in dostopna tudi deklicam srednjih in nižjih slojev, je bila preprosta devica iz Brescije, sv. Angela. V teh dneh obhaja uršulinski red življenjsko delo sv. Angele, štiristoletnico svojega obstoja. Kdor ve, kaj so uršulinke našem času in tudi naši Ljubljani, ni mogel ob tem slavju stati brezbrizno ob strani.

Uršulinke so dobro razumele misel svoje ustanoviteljice. Zato so povesod, kjerkoli so se naselile, ustanovile šole za žensko mladino. Le-te so vsekdar ustrezale zahtevam časa. V prvih stoletjih so bile bolj osnovnega značaja, ko pa je dobila žena prosto

pot na univerzo, so otvorile uršulinke še srednje šole. Koliko bi mogla tudi v Ljubljani koristiti uršulinska gimnazija, za katero se naše uršulinke brezuspešno bore že polnih sedem let! Tiho in skrito, vendar neprecenljivo je delo, ki so ga izvršile naše slovenske uršulinke v času svojega delovanja med narodom — v dobi nad 200 let! Predmet njih truda in žrtv so bila slovenska dekleta ter njih vzgoja in izobrazba. Iz uršulinskih šol je izšlo mnogo kulturnih in prosvetnih delavk, mnogo dobrih, krščanskih žena in mater. Pa tudi med visokošolkami je mnogo takih, ki so črpale svojo prvo učenost v uršulinskih šolah.

Uršulinke in njih delo so nam jasna priča, kaj more biti žena, ki je polna krščanskega idealizma in nesebične požrtvovalnosti, svoji okolici, svojemu narodu. Duhovnost, požrtvovalnost v prvi vrsti za molitvijo je še vedno ona svet oblikujoča sila, s katero je treba računati.

Dne 11. novembra je bilo v Domu visokošolk predavanje o vprašanju legalizacije splava, na katerega so bile vabljene vse akademičarke. Predavateljica ga. dr. A. Zalokar je v izčrpnem referatu navajala mnoge vsestranske razloge, ki so jasno govorili proti abortusu samemu in zlasti proti legalizaciji slednjega. Vkljub temu, da je ga. doktorica že vnaprej zavrnila številne navidezne razloge za legalizacijo splava, se je vendar po predavanju razvila živahna debata. Vse tovarišice, ki so se oglašale k besedi, so strastno zagovarjale socialno indikacijo odprave plodu in zahtevale, da se uzakoni. Zdelo se je, kakor da skoraj vse akademičarke, ki smo bile tam zbrane, soglašamo z njimi, kajti ves večer so govorile le zagovornice legalizacije. Da pa temu ni bilo tako, se je vendar izkazalo, kajti tovarišicam, ki so se tu pa tam oglašale s protirazlogi, je živahno ploskala vsaj polovica dvorane. Tovarišica, ki je sestanek vodila, je namreč dajala besedo samo skupini, ki je splav zagovarjala; če se je vendar tu pa tam katera oglasila, jo je druga skupina prepila. Disciplina je bila na tem sestanku zelo klavrna. Dekleta so govorila druga čez drugo in venomer ponavljala isto pesem, tako, da je ga. predavateljica končno sploh prenehala odgovarjati s pravilno pripombo, da je pač vse te stvari že v referatu samem ovrgla. O predavanju samem bomo še poročale.

Redni občni zbor A. K. D.
»Danice« v Zagrebu se je vršil 3. nov. 1935. Poročila odbornikov so pokazala, da zagrebška »Danica« pretekli semester ni spala. V društvu je bilo 5 načelnih predavanj, po vsakem predavanju pa se je razvila živahna debata. Vedno je članstvo pokazalo skupnost in enotnost ter zavest odločnega katolištva. Priredili smo tudi štiri ekskurzije in majniški izlet v Rogaško Slatino. Članstvo se je udeleževalo diskusijskih večerov kakor tudi ostalih društvenih prireditev polnoštevilno in z zanimanjem. Po poročilih odbornikov je bil izvoljen nov upravni odbor. Za predsednika je bil ponovno izvoljen Suhodolc Jože. cand. agr. Predsednik je zaključil občni zbor s kratkim nagovorom, v katerem je posebno poudarjal, da je potrebna požrtvovalnost, discipliniranost in odkrita ne pa zahrbtna kritika, ter dejal, da naj bo »Danica« še naprej glavno vodilo katolištvo in slovenstvo. Zagrebška »Danica« šteje sedaj 42 članov in se prav živahno razvija. Daničarji pomagajo tudi »Slomškovega prosvetnemu društvu«, ki zbira katoliško misleče Slovence v Zagrebu. Glede odnosov do Hrvatov se je že večkrat sklenilo, da mi najbolje delamo za skupnost in zblizanje, če smo kot posamezniki do njih kar najbolj mogoče dobrohotni, ter da skušamo razumeti njihovo stremljenje. Na univerzi pa s tem, da obdržimo ugled slovenskega naroda — z delavnostjo.

SREDNJA ŠOLA

Od naših vrlih srednješolcev dobivamo zelo zanimiva pisma o njihovih borbah, delu, še bolj pa o težavah, ki jih imajo. Zalj jih ne moremo objaviti, vsaj v celoti ne. Iz prejetih poročil pa vidimo, da marsikatera na-

Načrt za komunizem v Jugoslaviji tiskan na Dunaju

Po čudnem naključju smo dobili v roke neke vrste strateški načrt komunistov za njihovo delo v Jugoslaviji. Da bo slika popolnoma verna, hočemo najvažnejše odlomke dobesedno prinesli in v dokaz pristnosti nekaj odstavkov v fotografskih posnetkih.

Akademski Glas nas smeši, da »smo si ustvarili iz vsega slovenskega tiska slamnatega moža« in da je po naših izvajanjih vsa univerza najmanj boljševiška. Ne, vsa univerza ni boljševiška, pač pa hočejo akcije, štrajke in sploh javno mnenje voditi in »masovne« pokrete na univerzi končno speljati v marksizem. Vsako pravo ali nepravo priliko izrabljajo izvestni elementi, da dajo izglasovati resolucijo za »amnestijo političnih kaznjencev«, da agitirajo za štrajk, trosijo anonimne letake itd. Prav zadnji »štrajk« je bil tipičen primer: V soboto zvečer ob 6 so vrgli geslo štrajka celokupne univerze med akademike in tej neznamni, a drzni in dobro organizirani skupinici se nobena organizacija, nobena skupina, nobeno društvo ni uprlo. To je značilen primer neakademske, »demokratske« taktike, ki nepričakovano, iz zasede skoči na plan, društvom, organizacijam pa sploh ne pusti časa, da se o »štrajku« posvetujejo.

Vsekako je za nas vse presenetljivo priznanje Centralnega komiteja, da akcijo za slovensko univ. knjižnico stavljajo za primer, kako se poslužiti te izrazito narodno-kulturne težnje v komunistične namene.

Artenično smo zdaj končno zvedeli, odkod pride parola: »Anti-fašistična fronta«, »borba proti vojni in fašizmu« itd., ki jo zagovarjajo in širijo »Ljudska pravica«, »Delavski Obzornik«, »Mlada pota«... in končno tudi »Akademijski glas«.

»Širokogrudnost«, »kompromisnost«, »prizanesljivost«, nam toliko priporočajo, »fanatizem«, »klerofašizem«, »ozkosrčnost«, »zaletelost« stražarjem očitajo — berite in sodite:

Stanje i zadaće naše partije.

(Rezolucija C. K. Komunističke Partije Jugoslavije, potvrđjena od strane pol. sekretarijata K. I.)

Uspjesi u radu partije.

Zemaljska konferencija KPJ, koja je održana koncem 1934. god. i na kojoj su prisustvovali delegati izabrani na

Zadaće izgradnje protufašističke narodne fronte.

(Okružnica CK br. 24 od 29. IV. 1935.)

Svima pokrajinskim komitetima!

Dragi drugovi!

Vama je već poslata rezolucija CK od marta o. g. koja je potvrđjena od strane političkog sekretarijata Kominterne. U toj rezoluciji ispravljaju se političke pogreške koje su bile

CK = Centralni komitet

KJ = Komunistična internacionala

BORBA ZA DEMOKRATSKE ZAHITJEVE

U borbi za revolucionarni izlaz iz krise i za vlast radnika i seljaka (sovjetska vlast) komunisti trebaju u sadašnjim uslovima da stanu na čelo pokreta za elementarne demokratske slobode i zahtjeve svih demokratskih slojeva. U koliko se više buržoazija odriče od upotrebe demokratskih oblika u održanju svoje vladavine i gazi najosnovnija prava narodnih masa u toliko više proletarijat mora da se bira za njihova prava i slobode, da težnje i zahtjeve masa za demokratskim i građanskim slobodama upućuje na stvaranje i razvijanje širokog narodnog pokreta za borbu protiv fašizma. Radi toga mi se odlučno zalažemo za takve opće demokratske parole kao što: sloboda zbora i dogovora, sloboda štampe, sloboda organizovanja, tajni izbori, amnestija itd. To znači, da mi u našim redovima moramo izkorijeniti visokomjerni odnos prema strujama i pokretima, koji borbu za demokratske zahtjeve postavljaju kao svoju zadaću. Mi moramo premagata razvijati i slijevati te struje i pokrete u opću narodnu frontu protiv vojno-fašističke diktature. Takve organizacije i struje mi ne smjemo bagatelno odbacivati na njih kao na nemoćne organizme koji »boluju od demokratskih iluzija«. Bolje je, da mi one slojeve, koji hoće ostvarenje demokratskih zahtjeva prihvatimo, podupiremo i njihove želje za te demokratske zahtjeve putem organizovanja masovnih borbi pretvorimo u aktivnu snagu protifašističnog pokreta — nego da jih raznim razgovorima o »demokratskim iluzijama« od sebe odbacujemo in guravamo u naručaj liberalnih buržuaskih elemenata.

UDUBLIVANJE PROCESA DIFERENCIACIJE UNUTAR NACIONALNIH SPORAZUMASKIH I DRUGIH OPOZICIONIH POKRETA

Jedna od političkih pogrešaka CK i partije u dosadašnjem radu sastojala se u tome, da mi nismo dovoljno uzimali u obzir onaj proces unutarnjeg previranja i diferenciacije, koji se vrši u raznim organizacijama i partijama. Taj proces diferenciacije vrši se ne samo u reformističkim i soc. demokratskim organizacijama, nego takodjer i u raznim nacionalnim pokretima u klerikalnim sindikatima, u svakojakim kršćanskim organizacijama u SLS u seljačkim zadrugama, u svakovrsnim ženskim i studentskim pokretima pa dapače i u fašističkoj masovnoj organizaciji »Boj«.

Naša dužnost je, da mi sa svim siloma nastojimo uticati na to previranje i da razdvajamo borbene i revolucionarne od bremzerskih i reakcionarnih elemenata. To treba činiti putem:

a) povezivanja sa opozicionim grupacijama unutar tih pojedinih pokreta.

b) podupiranja sviju zahtjeva opozicionih struja unutar raznih pokreta koji (zahtjevi) idu u pravcu borbe protiv fašizma i koji (zahtjevi) su u stanju, da udube razliku izmedju sporazumaskih i fašističkih vodja i njihovih dosadašnjih pristaša.

c) predlaganja i provodjenja zajedničkih akcija sa tim opozicionim grupama na bazi borbe i akcija zajedno ili nekoliko zahtjeva, koji su razumljivi i prihvatljivi za najšire mase.

d) komunisti moraju znati sve razlike i sva trenja unutar tih masovnih pokreta i organizacija, moraju poznavati ljude (nosioce) tih trenja i razlika, dogovarati se i pomagati najborbenijim antifašističkim elementima u njihovoj borbi unutar tih organizacija i pokreta. S tim elementima sastavljati i zajednički izdicati ma i najsitnije njihove unutarnje zahtjeve, organizovati borbu za te zahtjeve i na taj način ako ne uvijek formalno — a ono stvarno uključivati te elemente u opću frontu narodne slobode. Mi ne trebamo i ne moramo uvijek i u svakom slučaju da tražimo obavezno priključenje tih struja i pokreta k jednoj centralnoj firmi ili organu. Glavno je, da tu bude: 1. borba i zahtjevi širokih masa; 2. da su te borbe i ti zahtjevi upereni protiv diktature i čak pojedinih i najsitnijih njenih predstavnika. U samoj borbi ti će elementi pri uslovu našeg pravilnog rada i uticanja doći na put narodne antifašističke fronte. Logika borbe i naša djelatnost gura ih u tome pravcu i vrši odabiranje najboljih elemenata.

IZTICANJE MINIMALNIH ZAHTJEVA PRI ORGANIZACIJI ZAJEDNIČKIH AKCIJA I BORBENIH SPORAZUMA

Kao međunarodno tako i vlastito iskustvo naše partije pokazuje nam, da je nepravilno kada pri vođenju zajedničkih akcija sa ref. ili drugim opozicionim grupacijama komunisti postavljaju težište na prihvaćenje glavnih i principijelnih zahtjeva.

Pri provodjenju zajedničkih akcija za komuniste mora biti glavno, da se u akcije uvuku što širi slojevi masa, da se osigura jedinstveni zajednički izstup, da se što više masa pokrene u borbu pa makar se ta borba u početku ograničila na jedan ili dva najminimalnija zahtjeva. N. pr. pri provodjenju zajedničkih akcija nacionalnu kulturnu ustanovu ili čak za ratpis na ustanovi, komunisti ili nac. revolucioneri nesmiju insistirati i kao uslov za provodjenje jedne zajedničke akcije postavljati prihvatanje naših parola ili prihvatanje naše parole o radničko-seljačkoj vlasti.

Mi za parole radničko-seljačke sovjetske vlasti moramo provoditi agitaciju i propagandu u toku borbe, ali, od prihvatanja ili neprihvatanja takvih parola ne smijemo činiti zavisnim provodjenje zajedničkih akcija. Kao primjer navodimo zadaću organizovanja zajedničkih akcija za takve zahtjeve kao što je na pr. zahtjev za očuvanje i izgradnju slovenske univerzitetske knjižnice. Treba istaći tai ili sličan zahtjev i pozvati sve koji se sa tim zahtjevom slažu (bez obzira na to da se mnogi od tih koje pozivamo ne slažu, recimo, sa našom parolom Slovenske radn. selj. republike), da učestvuju u masovnoj zajedničkoj akciji za Slovensku univerzitetsku knjižnicu. Razumije se, da za zajedničke akcije treba istićati onu parolu ili one parole, koje pokreću najšire mase u borbu. Pojedine razvodnjene zahtjeve koje na pr. ističu nac. sporazumaši u cilju brémzanja borbi masa mi treba da razjašnjavamo i da im suprotstavljamo parole koje pokreću mase u borbu, ali ni zbog tih razvodnjenih zahtjeva ne odustajemo od zajedničke borbe.

U toku borbe, čim se borba više zaoštrava, čim raspoloženje i pokret masa u borbi sve više raste, tim veće zahtjeve treba istićati. Ali treba uvijek najbudnije paziti; 1) da ti zahtjevi odgovaraju stupnju razpoloženja masa i razvoja borbe i da ukazuju novi put i višji stepan borbe. Ako to ne potrefimo u prvom slučaju emu se odvojiti od masa, mase neće poći za našim zahtjevima a u drugom, borba masa će nas pregaziti ili se neće podići na taj višji stupanj na koji je možemo dovesti.

POKRETANJE U BORBUTIV FAŠIZMA SVIH DEMOKRATSKIH NARODNIH SLOJEVA

To je glavna zadaća stvaranja protufašističkog narodnog pokreta. Naša je dužnost, da u borbu protiv fašizma pokrenemo i povedemo sve demokratske pokrete, društva i organizacije pacifiste, liberalne elemente, razna ženska društva, studentske napredne saveze, kršćanske kolektiviste, zatim, istupe i pokrete stanara, mlekaru, pokrete protiv trošarine i drugih daća, pokrete činovnika, penzionera, zanatlija, sitnih trgovaca itd. Mi trebamo podupirati svaki njihov zahtjev koji nije uperen protiv interesa radničke klase i protufašističke narodne borbe, bez obzira na iluzije i predrasude, koje te mase i pokreti još imaju. Za razne narodne slojeve komunisti će istićati svoje i prihvatiti razne njihove neposredne zahtjeve. Organizovanje masovne borbe za te zahtjeve pri pravilnom radu komunistu dovesti će te razne slojeve u opće narodnu protufašističku frontu koja će koordinirati sve te razne pokrete i borbe i upućivati njihov javni udarac protiv fašizma uopće i protiv vojno-fašističke diktature osobito.

LEGALIZACIJA RAZNIH OBLIKA PROTUFASISTICKOG NARODNOG POKRETA

Nije ni obavezno ni svrsishodno, da protufašistički narodni pokret svuda ima jedni jedinstveni oblik. Nasuprot: U izgradnji toga pokreta komunisti ne smiju da izmišljaju nikakve mehaničke šeme i svuda jednake i centralizovane organizacione oblike. Protufašistička narodna fronta je pokret, ko će u raznim mjestima, situacijama i vremenima imati razne oblike i nazive. Za uspjeh toga pokreta neophodno je potrebno, da se dobije što šira obštenarodna osnovica. Prema tome mi smo zainteresovani da razni oblici toga pokreta budu što više legalizovani makar i ne bili formalno povezani međusobno. Radi toga komunisti treba da podupire stvaranje svakojakih legalnih društava i saveza preko kojih će biti lakše

pojedine slojeve naroda uvući u protufašistički pokret. Zato i treba stvarati i podupirati sve vrste društava i organizacija — od najobičnijih kao n. pr. pjevačka društva, činovnika, čitaonice i klubovi do stvaranja sindikalnih pa čak i partijske-političkih kartela zajedničkih centralnih organa odbora za koordinaciju rada raznih anti-fašističkih grupacija.

BORBA ZA RUKOVODEĆU ULOGU (HEGEMONIJU) PROLETARIATA

Stvaranje i izgradnja tog protufašističkog narodnog pokreta pod rukovodstvom proletariata i njegove revolucionarne partije jeste jedan od najvažnijih oblika i sredstava za osiguranje rukovodeće uloge proletariata u pokretima i borbama širokih narodnih masa. To je ideja vodilja u radu komunistu na izradnji tog pokreta.

Danas u vezi sa borbom za stvaranje narodne antifašističke fronte — pitanje borbenog jedinstva radničke klase postavlja se kao srž i osovina čitave politike naše partije. U čitavom našem radu, u svojoj našoj politici i svakoj ma i najmanjoj akciji mi od toga polazimo, i treba da polazimo.

Rukovodeća uloga radničke klase u narodnoj antifašističkoj fronti ne može se ostvariti nikakvim pregovorima ni kombinacijama sa vodjama raznih partija i organizacija. Ko misli, da u borbi vodi, on u njoj mora biti najjači, najborbeniji i najaktivniji. I samo snagom vlastite svoje borbe povezane sa borbom ostalih radnih slojeva — proletarijat može stati na čelo borbe svih demokratskih masa i pokreta. Budemo li dalje dopustili slabost razparčanost i zaostajanje borbe radničke klase ma i u poedinim pokrajinama, bude li borba proletariata otrdnuta od borbe ostalih radnih slojeva — ne može biti govora o rukovodećoj ulozi radničke klase, ni bez ove o uspjehu borbe narodnih masa protiv fašizma i v. f. diktature.

Jedinstvena fronta u borbi radničke klase jeste ona poluga koja proletariatu daje mogočnost i snagu, da tom svojom borbom zauzme rukovodeću ulogu u borbi ostalih narodnih slojeva. Iz svega toga stiču ove tri osnovne zadaće:

1. razvijanje borbe radničke klase po preduzećima i mjestima, njezino povezivanje sa borbom ostalih narodnih slojeva;
2. ostvaranje jedinstvene fronte i ujedinjavanje klasnih sindikalnih organizacijama u svim preuzećima, mjestima, pokrajinama, pa i u cijeloj zemlji;
3. borba za okupljanje svih narodnih borbenih snaga u jednu opću frontu za obaranje v. f. diktatura.

ZBITI SVOJE VLASTITE REDOVE

U našoj partiji više nema ni »lijeve« ni »desne« frakcije ni ma kakve grupaške borbe. Partija je politički jedinstvenija nego što je ikada od svoga postanka bila, ali upravo sada u vezi sa brzim promjenama i nestabilnošću političke situacije, u vezi sa ubrzanim previranjem u masama kao i sa našim kursom na ostvarenje narodne antifašističke fronte i borbenog jedinstva radničke klase — postoje vrlo povoljni uslovi za političke greške, kolebanja i skretanja od partijske politike. Tu je ne samo glavna opasnost desnih grešaka (čak i kot najlijevijih na oko ljudi) koje bi partiju osudile na klipsanje za buržuaskom opozicijom već takodjer i opasnost sektaškog neshvaćanja partijske politike pod prikrćem »lijevih« fraza (protiv jed. fronte odozgor, protiv zajedničke borbe sa ostalim demokratskim snagama it. d.).

Jednodušnost cijele partije i željezna boljševička disciplina, jedinstvo volje i jedinstvo djelatnosti same partije i svakog pojedinog člana danas je potrebnije nego što je ikada bilo. Svako ma i najmanje suprotstavljanje politici partije i K. I. mora naići naj najžešći otpor svakog pojedinog partijca i svake organizacije. Svaka ma i najmanja zabuna i politička zbrka u našim redovima nanosi ogromne štete partiji i cijelom revolucionarnom pokretu — smeta provodjenju njegovih zadaća. Svaka riječ i svaki redak ove rezolucije CK ima svoj duboki politički značaj. Upravo zato — za učvršćenje jedinstva volje i djelatnosti partije u cjelini, radi izvršenja njenih zadaća — potrebno je, da svaki partijac najpažljivije prouči ovu rezoluciju i iz nje povuče upute za svoj dalji rad i borbu.

Opomba uređništva:

Seveda »slamnat i mož«...

Kako čudno občutje obdaja človeka, če vozi vlak iz tunela v tunel. Za karavanškimi vrsta manjših in končno zadnji — bohinjski, ki konča v Podbrdu. Premalo je časa, da bi mogla lepota narave, ki jo zdaj pa zdaj vidijo oči, prikleniti nase tudi človekove misli. Duh venomer išče in bega, kakor bi ga bilo strah tajinstvene teme tunelov, megla, ki težko vise nad pokrajino in temnih obrazov zagonetnih sopotnikov. Bolj ko hiti vlak, da bi prišel iz nesrečnih tunelov, globlje postaja to težko občutje. In glej, beli sneg, ki se vsiplje zdaj iz temnih oblakov na Črno prst, še ta večja temo okrog človeka in ga navdaja z žalostjo, ker je prinesel hladno smrt še zadnjim cvetovom v naših prelepah gorah.

Na postaji smo, onstran meje. Še težje postane človeku. Pravkar so izročili iz vlaka, ki je prišel v nasprotni smeri, pošto. Med njo mnogo belih pisem iz daljne črne dežele. Ali niso tudi ta pisma kakor oni beli sneg.

Ni mogoče, da bi se otreseš težkih misli. In kakor nekoč Cankarju, se godi človeku:

»Prepeval bi, zato vsaj bi prepeval, da se zgane ta tišina, ki je strašnejša od same smrti. Zapo, duša, zapoj o bolesti, najgloblji, najbolj pekoči in najlepši od vseh! Zapo, o bolesti, ki vre in vpije brez nehanja iz te uboge zemlje, ki jo ljubiš. Oj še ta pesem, še ta najvišja, edina, še ta molči. Srce je zaklenjeno, ječi pod zapahi, glava klone, ustna šepetajo komaj zavedno v tihem začudenju: »To so pa rože!«

Dvajset let je, kar so cvetele na Doberdobu. Oj Doberdob, nekdanji grob, a tudi zibelka novega, še lepšega rodu!

V Abesiniji, oziroma v Etiopiji divja vojna. Zato, da se dežela odpre evropski prosveti in da se odpravi v deželi suženjstvo, ki deloma še obstoja zlasti v obrobni pokrajini. Prav pred 12 leti, ko je šlo za sprejem Abesinije v Zvezo narodov, je delegat neke evropske države navajal suženjstvo kot glavni argument proti sprejemu. Svoje navedbe je podprl z dokazi. Navajal je, da poglavar rodu Aussa, Yahoo po imenu, vrši sam kupčijo s sužnji, ki jih prodaja v Arabijo, pa tudi drugim prekupcem, ki prevažajo enako blago skozi njegovo deželo, nalaga za prevoz posebne takse, ki so znašale okrog 20 odstotkov vrednosti. Kdor ne bi hotel tega plačati, tistemu roparski rod Aussa, ki šteje okrog 60.000 ljudi, ki se pode ob meji Eritreje ter angleške Somalije, zapleni na prevozu vse blago, prevoznike pa pobije. Pod tako hudimi obtožbami je bil zastopnik Abesinije prisiljen obljubiti, da bo država tako kupčijo zatrla. In res, centralna vlada je poslala proti sultanu Yahoo, ki pa v resnici ni sultan, temveč samo dedžas, kar je toliko kot nekaj mejni grof, dve kazenski ekspediciji, ki pa seveda nista imeli popolnega uspeha, ker nasprotnika tedaj, ko sta ga iskali, ni bilo. Sultan Yahoo pa je sedaj izdal svojo domovino ter prešel k sovražnikom. Na vsak način zanimiva vojska: s sužnji in s trgovci sužnjevi proti sužnjem in trgovcem s sužnji zato, da se odpravi suženjstvo.

Slovenska mladina

— Tvoja je „Straža“!

Anketa o srednji šoli

Mariborski dopis.

Naloga srednje šole je, da vsakega, ki jo poseča, nauči intelektualnega dela, zgradi v njem zdrave in solidne temelje za področja znanosti in ga usposablja, da more po višjem tečajnem izpitu uspešno nadaljevati tam, kjer se čuti najbolj poklicanega. Nuditi mora torej le dejstva, ki so moralno in znanstveno neoporečna, oziroma izven vsakega dvoma neresničnosti. Teorije, hipoteze in mnenja mora tradirati kot take, ne pa od dveh ali več enakovrednih eno zavreči, drugo pa pristransko proglasiti kot dognano in nepobitno. To je važno zlasti tam, kjer utegne to vplivati na učenčev značaj odnosno svetovni nazor, ki se v njem šele gradi in oblikuje.

In prav v tem oziru moramo na naših srednjih šolah konstatirati mnogo sumljivih znakov. Marsikje je naša srednja šola postala docela nekritična in podaja dognanja dvomljive vrednosti, nudi učencem stvari, ki so danes take, jutri drugačne, dejstva iz preteklosti jim zavija in maliči, oznanja jim novo dobo in novo moralo in pri tem prav nič ne skriva, da vse to dela iz čisto določenih ozirov, toda o tem na koncu. Najprej pa v ilustracijo le nekaj primerov.

Literarna zgodovina je predmet, ki ga profesor lahko prav poljubno prikroji, kakor pač njemu gre najbolje v račun. Običajno je seveda Cerkev tista, ki pri tem največ trpi: dolga stoletja ni vršila svojih dolžnosti, tudi v bodočnosti za ustvaritev našega slovstva ni bilo nobenega upanja, zato je bilo treba novih, silnih dogodkov, ki so prišli z reformacijo. Ta nam je dala, česar sicer ne bi nikoli dobili. Le žal, da je bila prezgodaj kruto

in nečloveško zatrta. Protireformacija je napravila strašno škodo. Uničila nam je neštivilno kulturnih vrednot, strla v narodu vse, kar je bilo v njem zdravega in plemenitega ter ga znova oklenila v jarem Rima in njegovih metod. — »Resničnost« in »znanstvenost« takih trditev je evidentna! — Dalje so nam znani slučajji, ko se Slo m š k u in njegovemu delovanju v vsej višji gimnaziji ni posvetila niti ena ura razlage! Drugič pa se je kot brezpomemben omenjal le mimogrede. O drugih, ki jih moremo Slo m š k u zgolj z literarnega stališča po vsej pravici zastopati, pa se je prav temeljito razpravljalo. Slo m š k pa je izostal, pač zato, ker je — katoliški škof! Nasprotno pa je Mahničič nemogoče kratkomalo prezret. Zato pa ga je treba pokazati kot blaznofantičnega starca, ki je bil ignorant glede dejanskega stanja svojedobnih kulturnih, najbolj pa seveda literarnih problemov in je vse presojal s svojega ozkega stališča, pri tem pa delal strašno krivico vsem sodobnikom, naj so pripadali krščanskemu ali kakemu drugemu svetovnemu nazoru. Na podoben način se utemeljuje in razlaga postanek in razvoj romantike, naturalizma, moderne in drugih smeri, samo da se dokaže in izkaže, da so bili vedno katoličani tisti, ki so vse zapoznili, ovirali in zatirali.

Pravtako se zgodovina skuša prikazati tako, da je Cerkev vzrok vsega nazadnjaškega in slabega. Srednji vek se označuje kot temen, mračen, kot doba grozovitih vojsk, doba verske blaznosti, zatiranja, cerkvenega terorja itd. Sholastika velja za versko filozofijo, ki si ničesar ne zna razložiti brez razodetja, ki zapostavlja človekov

ša beseda pade na rodovitna tla. Zelo nas tudi veseli, da se za nove ideje in za nove naloge pripravljajo tudi naši mlajši tovariši na srednjih šolah. Na vse želje in prošnje pa, ki jih od več strani dobivamo, se bomo vedno ozirali in bomo z veseljem vse storili, kar je v naši moči in kar je v danih razmerah mogoče. Nekaj zanimivih stvari je že v teku. — Sedaj pa nekaj odlomkov iz došlih pisem: »Vem, da so težave zaradi naše organizacije. Mi bomo delali, kolikor se bo dalo in kolikor bomo le mogli. Bodite prepričani, da ne bomo popustili! Posebno naša kongregacija, študijski krožek in dijaška Katoliška akcija!... Na sestankih imamo predavanja, beremo »Stražo« in druge stvari. Sedaj ravno pripravljamo nekatere aktualne študije. Tako delamo med našimi fanti in jih izobražujemo.« Iz nekega drugega pisma: »Jaz se pa zavedam, da so naši fantje na (univerzi) le s to (odločno) taktiko prodrli in ne z »milimi Jerami«... Živeti je treba katoliško, ne le govoriti...« — Nekateri bi radi vedeli, kje je bila prepovedana »Straža«; v Kranju na Gorenjskem.

Na Slovenskem je zadnje čase vzkliko precej listov, ki se skušajo v raznih barvah — po večini v nerazločnih, včasih tudi spremenljivih — približati srednješkolski mladini in jo zvesti v svoj krog. Vsem našim prijateljem na srednjih šolah priporočamo veliko previdnost. Mesto slovenske mladine je v slovenskem katoliškem taboru!

Anketo o srednji šoli smo razpisali. Danes objavljamo prvi prispevek, ki smo ga dobili iz Maribora in je odsev predvsem tamošnjih razmer. Morda vladajo v drugih krajih drugačne razmere. Zato smo prepričani, da bomo dobili v objavo tudi iz drugih krajev podobne prispevke s poročili o dobrih in slabih straneh te ali one panoge ali celotnega načina srednješkolske vzgoje. Anкета je zanimiva, a tudi potrebna.

Praznik Brezmadežne je praznik vse slovenske dijaške mladine. Po vseh gimnazijah se dijaštvo nanj dostojno pripravljajo in ga še dostojneje proslavi. Pri svetem obhajilu, pri igrah, pri slavnostnih akademijah se zgrinja na ta dan evet slovenske mladine okrog Brezmadežne. Pošljite »Stražo« poročila o proslavi tega praznika, da zvedo o tem tudi drugi!

Iz Ptuj. Vsi so mislili, da je Ptuj »tovarna« za marksistično usmerjene akademike, da iz ptujске srednje šole prihajajo le »rdeči evangelisti«. Morda je to mnenje potrdil proces proti takim dijakom iz ptujске gimnazije. Toda ne mislite, da katoliški dijaki spimo! Ne! Posebno se je pa naše delo povečalo po dijaškem taboru na Oljki, ki nas je navdušil za novo borbo in nam dal novih sil in moči! — Pridno deluje Marijina kongregacija, ki dijakom pogloblja versko vzgojo ter jim daje navodila na pot, ki bo polna borb, borb s sovražniki prepričane katoliške mladine. »Stražo« tudi kaj marljivo razpečavamo in tudi sovražniki nam morajo priznati, da »Straža« najde mnogo odmeva med dijaki. »Mlada pot« so se tudi pojavila na naši gimnaziji, a večina dijakov, ki so list prejeli, je bila toliko uvidevna in trdna, da se od lepih besed ni dala prevarati, ampak je list takoj vrnila!

razum in kratkomalo ne zasluži, da bi jo moderni človek upošteval ali celo študiral. Znano je dejstvo, da je zgodovinska knjiga za šesti razred gimnazij, ki je bila še pred dvema letoma v veljavi, kot dokaz za brezvrednost sholastike navajala zgodbo o olju, katerega zmrzljivost so baje skušali dokazati iz sv. pisma, mesto da bi olje enostavno izpostavili mrazu. Ne vemo, je li to nevednost ali zlobnost!? Gotovo so prizadeti prezrli številno literaturo, ki zadnja leta izhaja v vseh svetovnih jezikih izpod peres katoliških in nekatoliških filozofov in odkriva sholastiko kot filozofijo izredne vrednosti, kot filozofijo, ki jo lahko postavimo ob stran vsakemu sistemu od najstarejših iz klasične dobe pa do najmodernejših zadnjih let. Danes ves filozofski svet pozna sholastiko kot sistem vekotrajne vrednosti, ki doživlja svojo renesanso in iz dneva v dan pridobiva na ugledu in moči. Le našemu srednješolcu se podaja kot brezpomemben in nesmiseln.

Hvaležno torišče za take eksperimente sta tudi propedeutika in etnologija, predmeta, ki se sicer smatrata za postranska. Tu se podajajo različne mehanistične, materialistične in deterministične teorije kot dognane in zmožne modernemu človeku docela zadovoljivo razložiti njegov postanek in razvoj, njegovo fizikalno naravo in psihično doživljanje. Kot akademiki se moramo samo čuditi, da se najdejo ljudje z akademsko izobrazbo, ki si upajo tako dvomljive teorije prodajati kot dognane! Saj mora vendar vsakdo, ki je več let poslušal na

univerzi tozadevna predavanja in morda vsaj tu pa tam pogledal kako znanstveno knjigo, čutiti, kako na trhljih nogah so ravno tovrstna znanstvena dognanja, kako se često nenadoma zruši tam, kjer nihče ne bi pričakoval, kako riskantno je torej opreti se slepo na tako teorijo, kaj šele navesti jo srednješolcu kot osnovo za to vrsto znanosti!

Končno še ena zanimivost. Čudovito pogosto nanese prilika, da se med šolskimi urami razpravlja o — Rusiji. Dočim imajo druge »velesile« navadno mir, pa se vedno najde kaka stezica, da se vsaj nekaj besed spregovori o rdeči državi, ki je »polna svežih sil«, ki ima »zdravo jedro«, ki trenutno še »izloča slabe elemente«, vendar »mnogo obeta« itd.

Cilj vsega navedenega je dovolj prozoren: naj velja kar hoče, samo da se srednješolcu omaje zaupanje v vrednost in moč katoličanstva. Zato bi bilo tudi nesmiselno, če bi prej navedena dejstva še posebej pobijali, saj je preveč jasno, koliko je v njih objektivnosti in resnice. Vse je dovoljeno, da se v dušah ubije vera in zaupanje v Cerkev in slehernega, če ne drugega vsaj opozori na komunizem, kot »edini, od katerega imamo kaj upati«.

Zdelo se nam je potrebno povedati to iz naslednjih razlogov:

Ker pri tem trpi resnica, ki jo moramo ceniti nad vse, naš inteligenčni naraščaj pa se zavaja v nazore, ki pogubljajo njegovo versko prepričanje in prav malo odgovarja objektivnosti in znanosti in

ker je treba tudi z naše strani ukreniti, kar je potrebno, da se škoda paralizira.

OBZORNIK

Irski škof dr. Gogarty v Killaloe je opozoril na veliko komunistično nevarnost na Irskem. Kominternu plačuje na Irskem mnogo rdečih agitatorjev, ki naj vsejejo komunizem in razdor med irski katoliški narod. Vsak komunistični uspeh v Irski smatra Moskva za veliko in važno pridobitev.

Po naredbi poljedelskega ministra melhiške vlade — Tomaža Garrida Canabala morajo vsi državni uradniki po eno uro tedensko posecati obvezni pouk o ateizmu. Poleg tega morajo nositi rdeče srajce, simbol revolucionarne stranke. Vsi uradniki in uradnice, ki bi se protivili nošnji rdeče srajce ali pa ne bi hodili k brezverskim uram, so takoj odpušteni iz službe.

KNJIGE

Misijonski koledar 1936, sedemnajsti letnik, 136 strani velike osmerke, cena 10 Din. Izdaja Misijonišče v Grobljah. — Tudi letošnja izdaja je zanimiva in poučna knjiga, ki zlasti dobro oriše položaj katoliške cerkve na Kitajskem. Sestavki so pisani prijetno in zabavno, vsebina je napeta tako, da človek knjigo nerad odloži, dokler do kraja ne prečita. Knjigo krasi razkošna oprema ter mnogo zanimivih slik iz misijonskega življenja. Koledar je prav primerno darilo za božič in novo leto. Cena mu je 10 Din, torej takšna, da jo lahko tudi v času gospodarske stiske še premore. Priporočamo!

Gurian Waldemar — avtor knjige »Der Bolschewismus« (1931) je izdal novo delo: Bolschewismus als Weltgefahr. — 1935. Naj navedemo nekaj misli iz nje: Pristašem pomeni boljše svetovno silo, ki bo ozdravila gnilo sodobnost in ga pojmujejo svetovnozarsko. Opažovalcem je zgodovinski pojav, velik eksperiment, iz katerega se človeštvo lahko mnogo nauči, vernim krogom pa pomeni socialni ateizem, kazen za samó formalne katoličane, ki niso izpolnili svoje naloge v družbi, njim je posledica meščanske družbe in njenega liberalizma, ki je povzročil delitev življenja v brezverno javno življenje in v poljubno verno zasebno življenje (vera je privatna zadeva). Posamezniki in nekatere skupine vidijo v njem nevarnost za obstoječi socialni red, vsi pa vidijo v njem poseg v doslej priznavane pravice zasebne lastnine. Gurianu se marksizem v boljšeizmu kaže samo kot snov za gesla, ki naj stranki pripomorejo do oblasti, kot sredstvo, da se masa postavi v službo države, ki jo vodi stranka. Bistvo boljšeizma se kaže v veri v centralni pomen države. Država je izhodišče in merilo vsega, tudi zasebnega življenja. Ta ideologija vzbuja odpor proti obstoječemu redu, mase se mobilizirajo, vodilna skupina izvede organizacijo, vodstvo se pojmuje kot izraz naravnih in družbenih zakonov, torej kot izraz pravičnosti, resnice in svobode. Svojo oblast utemeljujejo, kratko povedano, svetovnonazorno.

Posebno časopisje je označilo nemški nacionalni socializem kot »rjavi boljšeizem«. Res je, da je bilo to storjeno z namenom, da bi nesocialni socializem diskreditirali, a prav tako

Brezmadežno Spočetje - največji praznik dijaštva

V nedeljo, 8. decembra se hočemo zbrati vsi dijaki, višje- in srednješolci pod okriljem Brezmadežne

Ob 7. uri je skupna maša za vse dijake v stolni cerkvi,

ob 11. uri je slavnostna akademija v dvorani hotela Union.

Za akademike je pred praznikom tridnevnic: v četrtek, petek, soboto zvečer ob 7/8. uri kratek govor z blagoslovom v alojzijski kapeli.

Zbira se fond...

Prastara zahteva je ureditev finančnega vprašanja Akademске bolniške blagajne. Za to zahtevo se pa danes razen bolnih nihče ne zmeni. Imamo sicer bolniško blagajno, toda kakšno! Ubogi škrpetelj, da se Bog usmili! Da imamo bolniško blagajno ve vsak bruc ob vpisu, ko mora plačati 30 Din za Univerzitetni zdravstveni fond. Če kdo zbolí, dobi tudi nakaznico za stalnega zdravnika, eventuelno tudi za specialista. Ko pa nastane potreba specialnega zdravljenja v bolnišnici, na kliniki, v klimatskih zdraviliščih, pa presenečen izve, da Akademska bolniška blagajna tega ne more plačati, ker za to ni denarja; polovica prispevkov namreč gre v centralni fond v Belgrad, ki se sme uporabiti šele tedaj, ko bo zbrana vsota 10 milijonov dinarjev.

Najbolj žalostno pa je dejstvo, da Akademska bolniška blagajna prav radi tega centralnega fonda je primorana ukiniti postavke za zdravljenje tuberkuloznih tovarišev v klimatskih zdraviliščih. Fond pa nabira vsoto 10 milijonov in... ali bo bolezen mogoče tudi počakala, da se bo nabral ta fond 10 milijonov, ali pa bo žrtve poslala mnogo prej v krtovo deželo?

Jetika je socialna bolezen akademskih poklicev. Procent umrljivosti za jetiko pri akademskih poklicih je prav visok: okrog 23.9 proti 15.5 iz polje-

delskega stanu v 1 letu na 10.000 prebivalcev. Največ smrtnih slučajev je v 25—40 letu starosti, a početki bolezni se kažejo ravno največkrat v študijskih letih.

Še pred 80 leti se je smatrala jetika za neozdravljivo bolezen. Takrat je šele Brehmer odkril nauk o zdravljenju jetike v klimatičnih zdraviliščih. V deželah z dobro socialno zaščito so dosegli z njo krasne uspehe. Umrljivost za jetiko je padla za dve tretjini. V deželah s slabo socialno zaščito pa je umrljivost neznatno padla. Med te štejemo tudi Jugoslavijo.

Danes je jetika ozdravljiva bolezen. Toda ozdravljiva le za one, ki imajo denar. V Sloveniji imamo sicer dve zdravilišči, na Golniku in v Topolšnici. Večjega stila je zlasti ono na Golniku, kjer znani specialist dr. Neubauer uporablja izpopolnitve najnovejših operativnih sistemov. Na Golniku pa za revne akademike ni prostora, ker še ni nabran fond... Upravičeno se bojimo, da ta fond ne bo nikoli nabran, bojimo se, da bo šel v nič, kakor so šli v nič razni fondi nabavljalnih zadrug, ki so se kaj radi pretakali po raznih »našičkih žepih«, naša bolniška blagajna bo pa pusta in prazna, kakor so pusti in prazni — bosanski kraji, katerim je »Našička« predstavila gozdove v solčno Afriko.

res je, da so sami nacionalno-socialistični avtorji stvarno ugotovili presenetljivo sličnost državne zgradbe v SSSR in v III. Reichu. Carl Schmitt, vodilni teoretik državnega prava III. Reicha postavlja v svojem delu »Staat, Bewegung, Volk«, ki tvori temelj nacionalno-socialističnega nauka o državi, SSSR izrečno kot tip države 20. stol. v nasprotju s tipom države 19. stol. Stranka, ki je edino upravičen pokret, je edino državotvorna in je tudi edina upravičena voditeljica ljudstva. Vodilni sloj, ki je narodnostno povezan in edini državotvoren, je povezan v močno, disciplinirano enoto in živi v zavedni povezanosti z ljudstvom (delotvorno maso). Paralele se kažejo v naslednjem: dasi so boljševiki prepričani, da bo v novi urejeni družbi oblast nepotrebna in dasi hoče nacionalni socializem državno oblast še utrditi, se vendar oboji poslužujejo enakih metod pri izvrševanju oblasti. Tudi je v III. Reichu samo ena nacionalno-socialistična skupnost kot je v SSSR samo ena boljševiška delotvorna masa. Boj proti veri se v SSSR vodi zato, ker je vera proti oboževanju države. Vera se umika iz javnosti, nikogar pa ne silijo, da sprejme ateizem (direktno morda res ne, vendar akcije »Zveze boljševikov« dokazujejo, kako silna je brezbožniška propaganda. Op. ur.). V nacionalno-socialistični državi je oficijelno razmerje do vere drugačno. Stranka vsaj vedno poudarja, da ni brezbožna, ampak da temelji na pozitivnem krščanstvu. Sliči pa povsem boljševikom, ki si tudi laste monopol javnosti za svetovno-nazorska vprašanja. Šele v mejah, ki jih postavi stranka, so vere svobodne. Javnost naj načelno ne nasprotuje veri, če pa pride do konflikta med verskimi organizacijami in državo, sta kompetentne edino država in stranka odločati o tem, kaj je pozitivno krščanstvo. Prilичenje vere na nacionalno-socialistično javnost in svetovni nazor se vrši v znamenju »obrambe proti politični zlorabi«. Tudi Rosenberg (avtor dela »Mythus des 20. Jahrhunderts«) ne zahteva toliko, da se zatirajo dosedanje konfesije, ki jih označi kot »negativno krščanstvo«, njegov boj velja predvsem katolicizmu kot ga pojmuje on, namreč, da je nenemški, negermanski in papeški. Tudi ne nastopa proti verskemu čustvovanju. Poudarja le pravega duha in pravilno toleranco. Politično gibanje pa je nujen pogoj za nastanek verskega gibanja, ki bo odgovarjalo nemški naravi kakor je zmaga marksističnega boljševizma nujen pogoj za ateizem, ki da edini odgovarja bistvu človeka. Nacionalni socializem razvija silno propagando proti marksizmu in boljševizmu in ga kot doktrino odločno odklanja. Vendar pa ga to ne moti, da se ne bi posluževal metod, ki jih je pokazal boljševizem. Ta propaganda služi zato, da pridobi sloje, ki bi jih verjetno ne pridobili in da uniči vsak odpor morebitnih nasprotnikov. Igra isto demagoško vlogo kot boljševiška propaganda za mir l. 1917. In kakor ona zakriva ljudstvu dejansko resničnost politike. Boj proti marksizmu ima samo to namero, da vzbudi nagnone, ki jih nacionalno-socialistična organizacija izrablja za utrditev lastne moči.

Skrajni čas je, da stopi ta fond v akcijo ter služi svojim medicinskim, socialnim, gospodarskim ter higijeničnim namenom. Zahtevamo, da se omogočajo specialna zdravljenja v večji meri kakor doslej, zahtevamo, da se ustanovi zdravstvena posvetovalnica za akademike, zahtevamo, da se omogoča akademikom zdravljenje v bolnišnicah ter klimatskih zdraviliščih, zahtevamo, da se gradi

iz centralnega univerzitetnega zdravstvenega fonda na Golniku a k a d e m s k a d e p e n d e n c a z a b o l n e n a p l j u č i h !

Težko je breme, ki ga mora danes nositi študent. Šolnine in takse so ogromne, inštrukcij in podpor ni nič ali pa le malo. Zato smo pa tem bolj upravičeni zahtevati: Dajte nam zdravstveno zaščito!

Pojm in bistvo kapitalizma

Vsi govorimo o kapitalizmu, a le redko se naši pojmi popolnoma krijejo. Nekomu pomeni samo negativno čustvo, ker na vsak korak zadeva ob gorje, ki ga kapitalizem povzroča, drugemu pa spomin na redukcije, brezposelnost, brezuspešno iskanje pomoči od vrat do vrat, tretjemu se zopet predstavlja kot veličastna slika še veličastnejšega ogromnega gospodarskega procesa proizvodnje in zamenjave itd. Tudi sociologi niso edini v pojmovanju kapitalizma. Saj pa je tudi težko točno in povsem zadovoljivo predelati kapitalistični način gospodarstva, ki ni bil nikdar stabilen in se stalno preliva iz oblike v obliko. Še težje mu je določiti bistvo, med značilnim določiti bistveno in nebitveno, preko posledic in akcidenc prodrati do jedra. Tako n. pr. pojmuje Marks bistvo kapitalistične produkcije takole: kapital in njegova lastna pomnožitev sta nagib in namen vse proizvodnje. Lastnik proizvodnih sredstev najame na trgu delovno moč svobodnega delavca, mu plača porabno vrednost (kolikor potrebuje, da nadomesti izrabljene sile), za proizvodno dobi na trgu menjalno vrednost in razliko med obema — nadvrednost, spravi v svoj žep. Messnerju (Die soziale Frage der Gegenwart 1935.) je kapitalizem družabno gospodarstvo, ki ga vodi neposredno interes kapitala. Avstrijski škofje so ga označili kot samodržstvo posedujočega (leta 1925.). Socialna okrožnica Pija XI., Quodagesimo anno, pa govori vsekakor o dvojnem kapitalizmu. Prvega — morda bi ga lahko imenovali idealni kapitalizem — pojmuje kot tako obliko gospodarskega udejstvovanja, kjer dajejo eni kapital, drugi delo, da iz medsebojnega delovanja nastajajo nove dobrine. Pod kapitalom pojmuje stvarne reči, ki služijo proizvodnji stvarnih dobrin, kolikor resnično ali vsaj fiktivno tudi »nosijo«. (Prim. Ušeničnik: Opombe k Pijevi okrožnici Qu. a.). Tega idealnega kapitalizma okrožnica ne obsoja (Qu. a. 102), ker obstoja načelna možnost, da se proizvedene vrednote po pravičnem razmerju razdele na kapital in delo. Nove vrednote namreč nastanejo le iz vzajemnega sodelovanja obeh, zato imata oba pravico do deleža na proizvodu sorazmerno s tem, kolikor sta nudila, upoštevajoč še splošno socialno stanje. Toda povsem jasno je, da tako pojmovan kapitalizem vsaj v principu ni omejen na to gospodarsko dobo, ki jo imenujemo kapitalistično, čeprav je zanjo ločitev posesti kapitala in dela na veliko značilna. Sodelovanje kapitala (= proizvodna sredstva, ki »nosijo«) in dela, ki sta bila vsak v posesti druge osebe, je nastopilo že takrat, ko je kdo n. pr. za delo na svojem posestvu prvič uporabljal poleg domačih še tuje delovne moči, ki jih je tako ali drugače plačal, in ga še davno ne bo povsem konec, ko bo kapitalistična era minula, čeprav teže socialne reforme za tem, da postane tudi delavec solastnik proizvodnih sredstev. Ne-

mogoče je namreč, da bi postal solastnik posestva n. pr. hlapec ali dekla. Če k temu dodamo še ono obliko gospodarstva, ko so sodelovale v proizvodnji stvarnih dobrin služee stvarne reči z delom, ki pa je bilo po lastniku združeno z njim, ki jo ne moremo imenovati kapitalizem (sičér bi bilo namreč sleherno gospodarstvo s kapitalizmom istovetno), se nam podajo načelno tri oblike gospodarstva: prva nekapitalistična, kjer je proizvedeno v celoti last lastnika proizvodnih sredstev in dela, druga je oblika idealnega kapitalizma, kjer se delež proizvodnje po socialni pravičnosti deli med lastnika kapitala in med lastnika dela, tretja pa je oblika zgodovinsko danega kapitalizma, drugega, ki ga omenja Qu. a., kjer si lastnik kapitala lasti delež na proizvodu, ki pripada delu. Tega pa socialna okrožnica prav resno zavrača in obsoja (Qu. a. 55, 61, 63, 106—110), ker greši s tem proti najosnovnejši socialni pravičnosti. Prisvajanje deleža, ki pripada drugemu, je socialna krivica, ker je tatvina in kot taka ni dovoljena ne posamezniku, pa tudi ne sistemu, čeprav je zakrita pod nedolžno obleko »nekoliko visokih« obrestnih mer, delnic itd., ki pa je tem hujša krivica, ker zaradi tega trpe množice delovnega ljudstva, kapitalistični krvosesi pa žive brezskrbno na račun drugih, ker umirajo množice od gladi, žito pa mečejo v morje ali kurijo z njim lokomotive. Bistvo zgodovinsko danega kapitalizma je torej v tem, da predstavlja ono obliko družabnega gospodarstva, kjer si ob ločitvi dela in kapitala slednji lasti poleg njemu pripadajočega dela na proizvodu še del onega, ki pripada delu. Kapital pa so v njem najprej proizvodni stvarnih dobrin služee stvarne reči, nadalje te v denarju izražene kot denar in končno vse, kar se da v denarju izraziti.

Zgodovinsko dani kapitalizem najodločneje obsojamo. Ze za vsakega, ne samo za sociologa, je razvidno, da tako družabno gospodarstvo, kjer je velika večina človeštva predmet izkoriščanja po peščici velemagnatov in velekapitalistov, ni in ne more biti pravilno. Ne more biti pravilna taka oblika gospodarstva, v kateri je vse usmerjeno na dobiček, ki postane opravičilo vsakršnim dejanjem: izžemanju in izmozgavanju, tlačenju osnovnih človeških pravic, tiranju narodov v boj za »svete interese kapitala«. Obsojamo pa tudi najodločneje liberalizem, ki je pripravil ugodno duševno nastrojenje za vsako moralo prezirajoče kapitalistično ravnanje. In zato zahtevamo radikalno reformo gospodarskih razmer in še radikalnejšo reformo mentalitete današnje družbe, ki je, dasi se tega morda sama ne zaveda, popolnoma kapitalistična in ji nedostaja samo sredstev za izvajanje kapitalizma. Nov človek bo ostvaril tudi nov družabni red!

Ker nam je zmanjkalo prostora, izideta članka o univerzitetni knjižnici in o tehnični uredbi (v zvezi s štrajkom) v prihodnji številki

Uredništvo